

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק היה יוצא־דופן, והסרת־קדים בין השבועונים בעברית. העורך הבריא תחת הכותרת, טוינבי: תביעה ומענה! דיון עם השקפות העולם של ההוגה הבריטי ארנולד טוינבי, דיון שהוגדר כמילים: "בעיני יהודים, ארנולד טוינבי הוא אנטישמי. הוא מכחיש את קיומה של אימה יהודית כפזורה. והוא רואה בציונות כובש זר שהשתלט ככוח על ארצם של אחרים. והיה השקפה מרנינה, אולם היא גם מעוררת למחשבה. כי טוינבי הוא אחד מענקי־הרוח של דור זה. גדול ההיסטוריונים של התקופה. לרבותו יש משקל מסביב לכדור־הארץ, והם עשויים לזרוע זרע כאדמה הצחיחה של המחשבה הישראלית". במקביל לרשימה זו של אורי אבנרי, הובא תחת הכותרת, "אל תחזרו על שגיאות הפלישה תים והצלבנים!" ראיון מיוחד עם ארנולד טוינבי, שערך כתבו המשתטט של השבועון באירופה, עמוס קינן. ראיון מקביל, תחת הכותרת, "הערכים פוחדים מפני השתלטות ישראלית" ערך קינן

"העולם הזה" 911
תאריך: 31.3.1955

מילחמת הקודש של זרח ורהפטיג * דן לנר ואהוד

אבריאל נגד נישואים דתיים * האיש שחיקה את אלוהים

הדרום, המישורת הצעירה של אלופת ישראל, מכבי תל־אביב. לתדהמת הקהל נאלצו שחקני הפועל חולון להתגונן קשות בפני התקפות הצעירים ממיספרם היה גדול ביותר אותו הערב, נשמו לרווחת, וציפו להתמודדות השנייה בין קבוצה צעירה (הפועל תל־אביב) לבין קבוצה ותיקה, בעלת שם בינלאומי (מכבי תל־אביב). הם היו בטוחים כי גם הפעם יזכו להפתעות גדולות. חובבי הכדורסל טעו. אומנם בתחילת המישחק סמכה קבוצת מכבי על כוכביה (שניאור, עופרי, קליין, ויגר וקורמן) ולא ניצלה את יתרון הביתיות שלה, שעה שאנשי הפועל (לוסטג, קופפר, שלח, בארי וס) ניהלו התקפות מחץ. אולם בסיום המישחק ליכדו המכבים את שור רותיהם וגברו על הקבוצה הצעירה של הפועל ביתרון 39:44.

העם

גם פרש מאומן מתקשה ברכיבה על שני סוסים. עסקנים דתיים מסויימים הרי לטו לרכב על סוס הפוליטיקה המיפגרי תית, והגיעו על גבו לכנסת ולמישרדי הממשלה. לצורך זה היה עליהם לרדת תחילה מן הסוס ששמו אמת.

השבוע ראו אזרחי ישראל את ההצגה העגומה של נציגי המוסר הדתי פותחים במסע של השמצה אישית שעוררה גועל גם בלב אהודיהם. ברכום את כל כוחם נגד איש תשוש אחד, שנאבק עם כאביו במיטה של בית־החולים בתל־השומר הוכרי חו לפחות דבר אחד: שלטובת טוהר הדת מוטב היה להם להישאר בבתי־הכנסת, במקום לעבור לבניין הכנסת.

נציגי הדת לא ניסו אפילו להתווכח אם ישנה הצדקה כלשהי לכפות על מיליון ושני שלישי המיליון של אזרחי ישראל חוק, המונע מהם את חופש הדת והמספון, ומקורח רבים מהם להתחיל את הפרק הקדוש ביותר בחייהם, את ייסוד מיש־פחתם בשקר. במקום זה עסקו בתמרון שקוף אחר: להשחיר את פניו של משה ברק שובת הרעב, כאילו היתה לאישיותו של הצעיר חשיבות כלשהי לגבי נכונות או אי־נכונות מאבקו.

הפירושי: באמת, פתח במערכה קדושה זו סגן שר־הדתות, ד"ר זרח ורהפטיג, שהיה צריך לשמש דוגמה ל־אחרים. (ורפהפטיג פירושו בגרמנית: באמת), גבר ננסי הידוע בדרך־כלל כאדם בעל רצון טוב, ואשר הניח מסביבו מסך־עשן של השמצות אישיות, עד שיושב־ראש הכנסת המפולפל, יוסף שפרינצק, נאלץ להפסיקו. טען ורהפטיג, על סמך חיטוט בתיקים מיושנים של בית־הדין הרבני:

- ברק לא שילם מזונות לאשתו הרבנית ואשונה, להחזקת בתו, אוריה.
- בשעה שחברתו הנוצריה התגרשה מבעלה, העיד כי היא יהודיה.
- הוא עצמו, הניח בית־הספר של המיסיון.

משה ברק נשא את אשתו הראשונה, מאירה, חצי שנה אחרי שנולדה בתם, אוריה, שהיא כיום בת שש השנים, שהיו אחידים בדעתם השלילית על הטכס הרבני, נפרדו כעבור שנתיים, הסיבה: מאירה רצתה שמש, שהיא אז סגן בצה"ל, יישאר בצבא־הקבע. ברק שהחליט להקדיש את חייו לאמנות, העדיף חיי רעב, על משכורת חודשית, ומאירה נישאה מיד לאחר הגירושים מחדש, הפעם לסרן מי צה"ל, והיא מתגוררת עם בתה בדידה מרווחת באשקלון. היא גם לא עשתה כל ניסיון לבנות מברק העני, את המשעשעה

● במשך עשרים שנה שימש ורהפטיג כסגן־שר ואחר כשר־הדתות, משרה שבה כיהן בימי ממשלת המחזל. הוא מכהן כיום כחבר־הכנסת, ונחשב כקשיש שבין חברי הבית.

מיסיונרי זה, סנט לוקס החיפאי, אשר על הכרמל, הוציא מכיתותיו מאות רבות של לוחמי ההגנה, אצל ולח"י. כמה מאנשי המדינה המכובדים ביותר, שופטים וקציני נים בכירים, הם חניכיו, ולא נודע אף על מקרה אחד שיהודי התנצר בהשפעתו.

סוג בריאות ה'. מי שהישווה הר־שבוע את רמתו המוסרית של משה ברק, שסיכן את חייו למען עקרונותיו עם רמתו של ורהפטיג, נציג הגוש הדתי מגובב ההשמצות, נאלץ לשאול מי הוא בעל האמונה שבין שניהם.

משה ברק עצמו רק צחק בקראו את הנאום בבית־החולים, ואמר: "אם מחטי טים בחייו של אדם, אוי לו לאדם שאין לו צללים. לא התיימרתו מעולם להיות קדוש. אני גם מודה ששכחתי בחיי עם בחורות בלי רשותו של רב"ו" ההשמצה העיקרית לא פורסמה כלל, חוקרים דתיים, בעזרת כתב־לבי הדור המפא"י, שהעירו בלילה את שכניה של מישפכת ברק ב־חיפה כדי לגלות ליכלוך כלשהו. ניסו להוכיח כי ברק לא נפצע כלל במלחמת־העצמאות. השמצה זו לא פורסמה. הסיבה לכך כלולה במיכתב רישמי, לכל הר מעוניינים" מטעם מפקד מחנה אלישע מיום 12.9.49. מיספר 2406/9/1. הוא נגע לסגן משה ברקוביץ מ/30124, שגוייס ב־1 בפברואר 1948 (גיוס מנגנון ההגנה), ושוחרר ביום ה־12 בספטמבר 1949. כתב המפקד: "הריני לאשר כי הנ"ל נפצע בקרב. סוג בריאותו ה' הוא עומד להשרי תחרר כנכה מלחמה".

כדורסל

אל האור

"מה קרה? בתי־הקולנוע פתוחים גם היום?" שאל אחד העוברים ושבים ל־מראה האנשים שורמו בליל־שבת לעבר קולנוע אוריון התל־אביבי. לאמיתו של דבר, זרמו ההמונים לעבר מיגרש מכבי הסמוך, כדי לחזות במאורע לא פחות מ־הצגת סרט קולנוע: המשך מישחקי הר־ליגה הסדירים בכדורסל. אחת המטרות של מארגני המשחקים: להוכיח כי הר־כדורסלנים הישראלים, שצברו שפע של סלים במישחקים בינלאומיים, מסוגלים ל־עניין גם את בני ארצם, ממש כמו הר־כדורסלנים. מטרה שנייה, נכבדה לא פחות: לאפשר לקבוצות כדורסל צעירי רות להתמודד עם הוותיקות, להפגין את יכולתן.

המטרה הראשונה הושגה עם הופעת ההמונים מסביב למיגרש. המטרה השנייה הושגה במישחק רבי־הפתעות בין קבוצה ותיקה לקבוצה צעירה: הפועל חולון * עם שחקניה הוותיקים התמודדה עם מכבי

קבוצת מעולה, שרכיבים משחקניה היו חברי קבוצת מכבי אלכסנדריה, ועל שור רותיה נימנו רבים משחקני הסגל.

ררף קליין

מכוכבי מכבי תל־אביב מחטיא זריקה לסג דרבי מול היריבה העירונית, הפועל תל־אביב, כיום מכהן קליין כ־מאמנה רבי־התהילה של מכבי תל־אביב.

הלירות אשר בית־הדין הרבני פסק לה כדמי מזונות. **החובה:** שקר. טענתו השנייה של ורהפטיג בקשר לשבועתו של ברק, פוגעת קודם כל בחוק הדתי עצמו. בלי שבועה זו לא יכלה אוריה בכלל להתגרש מבעי־לה. אין שום מוסד מישפטי בארץ הר־מסוגל להכריז על גט בין יהודי ונוצריה. חוק המחייב את האורח להישבע שבועת־שקר הוא חוק מתועב. עשרות שבועות שקר מסוג זה נשבעות מדי חודש בבתי־הדין הרבניים של ישראל, בידיעתם הר־אילמת של הדיינים. ההצדקה היחידה: אין לבעלי־השבועה שום מוצא אחר.

מגוחכת עוד יותר היתה הטענה השלישית, כי ברק למד בבית־ספר של המיסיון. איש לא מיקפק בנאמנותו של ברק כשר־גוייס ליחידיה קרבית במלחמה. בית־ספר

מכתבים

צודק ואנושי

אשתי, ידידי דן לנר * ואנוכי מרשים לעצמנו להביע לך (למשה ברק השובת רעב) את הוקרתנו בפני מאמצך הנועז והנמרץ להביא לידי ביטול גזירה מימרי הביניים. תקוותנו כי כוחך יעמוד לך עד להשגת פתרון צודק ואנושי.

אהוד אבריאל, נאות־מרדכי

סדק בגלותיות

אנו שולחים לך את ברכתנו על אומץ ליבך ועל שיערת סדק ראשון בקיר הר־אטום של הגלותיות, האוסף את ממשלתנו בפרט ואת מדינת ישראל בכלל.

הרצירה ונחום ** לוי, תל־אביב

אנשים

- שרה־אוצר לוי אשכול, בדיון על תיקוני מסי־ההכנסה בכנסת: "כל הר־נחלים הולכים אל הים וכל הכספים הולכים לאוצר".
- ח"כ יוחנן בארר באותו הדיון: "יש אנשים שהוקפים את החוק, אולם ישנם אנשים שהחוק עוקף אותם".
- המשורר נתן אלתרמן על קריאת התנ"ך של הקריין שלמה כרסנוב כי־קול ישראל: "הוא מחקה את אלוהים".
- בוועידת האיגודים שנערכה ב־מוסד אוהלו (של וע"ש ברק כצנצון המנוח) לחוף הכנרת, הועלתה הצעה בלי־תירישמית להקים בשדה בוקר, מקום מושבו לשעבר של שר־הביטחון דוד כץ־גוריון, מוסד דומה בפאר, ולקרוא לו בשם: צריפו ***.

* הכוונה לאלוף (מיל.) דן לנר, המשמש כיום כאחד ממארגני התנועה לסיפוח רמת־הגולן לתחומי ישראל.

** נחום לוי היה נציב בית־ר במדינת ישראל, ואחר כך חבר־הכנסת.

*** הכוונה היא למדרשת שדה־בוקר שהוקמה מאוחר יותר ונקראה ע"ש בן־גוריון.